Acrivie și iconomie în aplicarea Canonului 15 I-II Constantinopol

Nu poți să faci pe altul mai bun, dacă nu te faci tu mai bun. Mare dezamăgire cu creștinismul nostru de carton. Hristos nu are nevoie de milogi, ci de eroi. Ne plângem toată ziua că suntem prigoniți, că vorbește mass-media de noi. În schimb noi ce facem? Trăim creștinismul așa cum ne spune Hristos? Cine este dispus să renunțe la ceva din ce are, la faimă, la cinste, la bunuri pentru Hristos? Puțini. Toți suntem filozofi, toți învățători, dar puțini cu adevărat trăitori! Dar totuși când e vorba de o erezie, trebuie să fugi de eretic cât mai departe pentru a nu te îmbolnăvi de erezia lui. Spune Sfântul Simeon Noul Teolog, că vor veni vremuri, când unii vor spune că nu mai sunt vremile Sfinților Părinți ca să putem să ne nevoim și noi ca ei sau să facem faptele lor, și așa se vor lenevi de a urma pe Sfinții Părinți spunând că această cugetare este eretică. Într-adevăr acum vremurile sunt mult mai grele și viclene, dar asta nu înseamnă să renunțăm în a ne lupta. Câți se înșală cu gândul că Dumnezeu le va fi milostiv și nu le va cere socoteală pentru viața lor, să ia aminte la cuvântul: Hristos este același, și ieri și azi și-n veci. Amin.

Ispitele sunt mult mai perfide acum și de aceea nu le pricep mulți și se pierd sau le pricep dar nu vor să riște. Credința este un risc permanent al omului pentru Dumnezeu. De aceea este atât de frumoasă încât cei slabi în credință sau necredincioși nici nu vor să audă de ea. Petrecerea cu cei cu cuget eretic este mai vătămătoare decât a petrece în mijlocul multor păcate trupești (din care te poți ridica mai ușor) fiindcă erezia îți adoarme discernământul duhovnicesc, făcându-te ușor să zici că poate și aceia au dreptate, adică ereticii sau, ceea este la fel de rău, să fii indiferent la ce spune el (motivând că nu te vătăma direct pe tine). Prima este lepădare tacită de Hristos, iar a doua este lepădarea poruncii dragostei duhovnicești față de aproapele, care ne spune să mustrăm pe fratele care este în greșeală. Deci oricum este rău, ori să stai în această amorțire duhovnicească, ori să nu-ți pese de fratele tău. Dacă pe fratele care ne greșește se cade a-l mustra, cu atât mai mult pe cel ce greșește întru credință. Desigur, aceasta trebuie făcută cu dragoste, nu cu ură și răutate, iar în cazul în care stăruie în greșeală, să-l spui Bisericii sau Soborului, și apoi, doar după ce va fi judecat și osândit de un Sobor (Biserică), să-ți fie ca un păgân și vameș. Nu

trebuie să osândim și să judecăm noi înainte de vreme, ci doar să mustrăm spre îndreptare. Oprirea pomenirii arhiereului este tocmai o astfel de mustrare, nu osândire (cum greșit este tradus în românește), adică este modul de a-l da pe arhiereu în judecata Soborului sau a Bisericii. Aceasta nu este însăși osândirea lui, cum greșit au înțeles-o unii, grăbindu-se să osândească și pe cei ce nu au întrerupt pomenirea după modelul lor (al vaselor comunicante), considerându-i eretici și pe cei ce au încă comuniune cu cei care propovăduiesc o erezie, dar au o poziție publică ortodoxă antisinod.

Sunt două extreme care trebuie evitate: tocirea discernământului duhovnicesc prin îndreptățirea rea, că trebuie să ascultăm de cei mai mari chiar și când învață erezii, și râvna peste măsură de a osândi și a judeca înainte de judecata Bisericii și a Sinodului pe un arhiereu sau patriarh și pe toți cei care încă sunt în comuniune cu ei. Noi nu putem judeca cugetele oamenilor, asta o face doar Hristos și Biserica, iar Hristos ne spune că de omul eretic, după prima și a doua înfruntare să fugim, iar Biserica ne dă și un Hotar, îngrădirea de eretic prin nepomenire lui la SFÂNTA LITURGHIE, iar mai apoi judecata Sinodului. Așadar, noi nu trebuie să facem nimic mai mult. Nu suntem judecătorii cugetelor omenești și de aceia trebuie să facem numai ceea ce ne-au învățat Sfinții Părinți și Biserica. Pe Arhierei și pe cei ce nu au întrerupt încă pomenirea îi va judeca Hristos și Biserica. Noi trebuie să ne judecam pe noi dacă stam bine, în hotarele Sfintelor Evanghelii, a Sfinților Părinți și a Sfintelor Canoane. Nu trebuie să judecăm noi înainte de vreme pe alții, deoarece vedem că nici Sfinții Părinți nu au judecat și osândit decât în Soboare, nu în particular (decât cu rare excepții). Dar toți ne-au învățat să fugim de păcate și mai ales de erezii și de schisme. Căci și erezia și schisma sunt la fel de rele.

A face schismă este a pune accent pe un amănunt mai mult decât pe o lege, pe o excepție, decât pe o regulă. Oprirea pomenirii înainte de judecarea episcopului nu este regula în Biserica, ci o excepție. O excepție fericită căreia, dacă i-ai aplicat obligativitate, a-i lipsit-o de frumusețea mărturisirii. Regula este neoprirea pomenirii pentru alte delicte decât erezia. Excepția este erezia și ea e valabilă doar pe vreme de erezie. Sinodul este însă cel ce aplică regula și recunoște și excepția. În aceasta stă frumusețea Canonului 15 I-II Constantinopol (861) deoarece oprirea pomenirii este și mărturisire de credință în același timp și de aceea nu are nevoie de Canon pentru a fi impusă, ea se impune de la sine. Ea doar trebuie apărată, ceea ce face Canonul 15, dându-i caracter legal, dar nimic

mai mult. Ea nu poate fi impusă, ci se impune, de aceea are și laudă. Și nu este obligatorie. Nu obligă, deoarece au fost multe opriri ale pomenirii în Biserică care se pretindeau a fi pentru Credință, iar ele erau pentru alte motive de mai mică importanță, și au apărut multe schisme în Biserică și dezbinare, așa cum de pildă, donatiștii din sec. III care puneau accent mai mult pe neprimirea la pocăință a celor lepădați de Hristos sau a celor care aveau două cununii; sau cum erau eustațienii din sec. IV, care puneau prea mult accent pe asceză și pe aspectul dinafară al nevoinței decât pe smerenia lăuntrică.

La fel și acum, dacă se face prea mult caz de oprirea pomenirii ca pe o măsură de îngrădire și de mustrare (sau osândire în înțelesul simplu al cuvântului, nu condamnare), și nu se pune accentul mai mult pe mărturisirea de credință și lupta împotriva ereziei în vederea condamnării ei de către un Sinod, putem cădea în schismă, considerând că e de ajuns ca să oprim pomenirea pentru a ne îngrădi de erezie sau ca ereticul să fie condamnat, ceea ce este o eroare.

Canoanele nu lucrează de la sine, ele trebuie puse în lucrare de Biserică, adică de un Sinod, dar și de credincioși. Altfel ele sunt literă moartă. Dacă le aplică numai Sinodul duc la erezie, dacă le aplică numai credincioșii, duc la schismă. Îngrădirea de erezie înainte de Sinod este una și nu trebuie confundată cu cea de după Sinod care este alta. Prima are laudă, a doua nu are laudă deoarece este sub Canon. Prima este sub Har, iar a doua este sub Lege, iar legea se aplică pentru păcat. A confunda pe cei ce sunt sub Har cu cei ce sunt sub Lege, este o mare greșeală. A închide Harul sub Lege este ca și cum a-i impune Bisericii, tăierea împrejur. Cei ce vor să se întoarcă la litera legii n-au decât să o facă, însă, noi vrem să rămânem sub Har, adică sub legea HARULUI. Iar Harul este libertate în Hristos. Cei ce vor să ne impună legea, vor ca noi să ne tăiem împrejur, adică sa ne îngrădim de erezie și atât, iar aceasta pentru ca ei să se laude cu îngrădirea noastră, adică în trupul nostru. Vor să ne lipsească de suflet, care este mărturisirea, pentru ca ei să se laude în trupul nostru. La fel cum și ereticii caută să ne robească libertatea noastră și Harul, prin impunerea forțată a unei învățături străine, sub pretextul ascultării oarbe de Lege, adică tot de aceleași Canoane aplicate strâmb și după o înțelegere trupească, nu duhovnicească; după Om, nu după Dumnezeu. Așadar, Canonul 15 este o măsură de îngrădire de erezie, dar are caracter și de Mărturisire a credinței care prevalează asupra îngrădirii, până când se va face un Sinod și se aplică doar împotriva celor care „propovăduiesc cu capul descoperit o erezie”, dar nu și asupra celor care nu

propovăduiesc erezia sau o combat și se păzesc să nu se împărtășească direct cu ereziarhul, chiar dacă îl pomenește din frica, asa cum spune Sfântul Teodor Studitul în Scrisorile sale. Fiindcă noi nu putem judeca mai mult înainte de un Sinod, ci doar ceea ce ne îngăduie Canonul și Biserica. Mai mult este de la diavolul și este schismă și despărțire de Biserica, așa cum spune același Sfânt, Teodor Studitul. Orice întrece măsura este de la cel rău și al oamenilor care își iubesc voia lor. Cel ce stă să nu judece pe cel ce cade, căci celor ce merg pe piscuri, cu anevoie le va fi să se uite în dreapta și-n stânga, deoarece vor cădea în prăpastie. Vedem că nici Sinoadele nu au judecat la fel pe cei ce au fost părtași la erezie sau au căzut și s-au pocăit, iar noi cine suntem ca să judecam atât de aspru pe frații noștri căzuți sau mai leneși? Dumnezeu vrea ca toți oamenii să se mântuiască și la cunoștință adevărului sa vina.

Nici pogorământul înainte de vreme nu este bun, așa cum a făcut Sinodul din Creta, fără ca să fi participat toată Biserica la Sinod (și iată că a ieșit o schisma cu Biserica Rusiei, dar poate asta s-a și vrut), dar nici judecata fără discernământ înainte de vreme nu este buna deoarece duce la schismă. Dar oprirea pomenirii nu este o problema de dogmă? Da, este, deoarece la Sinodul din Creta s-au călcat toate dogmele în picioare, dar oprirea pomenirii nu are caracter obligatoriu, nici permanent pentru toată Biserica, altfel pentru ce ar mai fi nevoie de Sinod?! Aceasta măsură se ia înainte de Sinod, care va hotărâ adevărată îngrădire de eretici și erezie prin condamnarea lor, iar după condamnare, orice comuniune cu ereticul este pedepsită canonic și devine obligatorie. Aceasta reiese din Canonul 15, pentru că dacă era obligatoriu trebuia să prevadă și epitimia celui care nu oprește pomenirea (caterisirea sau afurisirea), dar canonul spune dimpotrivă că nu ești caterisit, nici afurisit dacă oprești pomenirea și atât. În cazul acesta, nu este vorba de un eretic condamnat sau de o erezie condamnată, ci de un eretic necondamnat, iar în acest caz Biserica lucrează cu iconomie. Oprirea pomenirii este și acrivie, dar și iconomie a Bisericii. De ce? Deoarece ereticul se poate îndrepta prin oprirea pomenirii, înainte de un Sinod, în care caz nu mai este judecat, ci rămâne în drepturile lui de episcop. În baza acestei iconomii Sfinții Părinți au adunat Sinoadele, pentru îndreptarea celor rătăciți și a ereticilor pe care îi îndemnau să se pocăiască și nu-i osândeau decât dacă stăruiau în greșeală. Deci greșesc cei ce spun că, înainte de Sinoade, Biserica nu a lucrat cu iconomie ci doar cu acrivie, devreme și la Sinoadele ecumenice au aplicat prea mare iconomie pentru ca ereticii să se poată întoarce la Ortodoxie! Cine este atât de orb ca să nu vadă aceste lucruri? Deci a atribui unui Canon obligativitate în ceea

ce nu te obliga, ci doar te motivează și te încurajează în mărturisirea credinței este tot atât de rău ca a spune că, după un Sinod, ruperea comuniunii cu un eretic nu este obligatorie, de vreme ce a fost condamnat și este de ajuns. Dar Canoanele vorbesc de obligativitate doar din momentul aplicării unei sentințe nu și înainte de aplicarea ei. Un hoț este hoț și înainte de prinderea și pedepsirea lui, dar numai în momentul când este condamnat și închis, i se taie orice comuniune cu cei din libertate. Așa și în cazul episcopului eretic, nefiind încă judecat, nu i se aplică oprirea pomenirii obligatorie de către credincioși, preoți sau alți episcopi, deoarece numai Sinodul poate face aceasta. Pentru aceasta îl laudă pe cel ce face aceasta înainte de un Sinod, ca pe un apărător al credinței, dar nu îl pune deasupra Sinodului.

Altă interpretare a acestui Canon 15 este o deturnare a canonului și o aplicare a lui greșită, ceea ce duce la confuzie și schismă. Deoarece, a da caracter obligatoriu unui Canon, a cărui obligativitate nu cade pe osândirea preotului sau episcopului care nu oprește pomenirea, ci pe neosândirea celui ce oprește pomenirea, este o deturnare fină de la frumusețea și cinstea care se cuvin celui ce apară credință. Este spre frica și crisparea care o insuflă diavolul că dacă nu ai oprit pomenirea ești eretic sau dacă a-i oprit-o ești deja mântuit, fără nici o fapta bună, socotindu-te doar pe tine singurul ortodox sau doar pe cei ce au oprit pomenirea. Aceasta este cea mai mare viclenie a diavolului și schismă, nu în faptul de a opri pomenirea canonic și cu discernământ și a aștepta judecata unui Sinod, chiar dacă falsul episcop sau Sinod te judeca sau te caterisește.

Altfel îngrădirea de erezie devine un chin înainte de chinul cel veșnic, deoarece tot binele care nu se face bine este rău. Acrivia peste măsură, ca și iconomia rău înțeleasă, duc în același punct: osândă veșnică. Trebuie să fugim de amândouă extremele. O acrivie peste măsură te face dur, ironic, fanatic, răutăcios, îndrăzneț etc. Iconomia rea te face laș, delăsător, fricos, batjocoritor al Sfinților, mândru etc.

Modul de a scăpa de aceste extreme este studiul neiscoditor și nepărtinitor al Scripturilor, smerenia și sfatul celor încercați, rugăciunea osârduitoare și cu durere pentru cei căzuți și pentru tine, și nejudecarea și neosândirea lor, judecarea doar a păcatului în sine și a ereziei; părerea că tu ești cel mai înșelat decât cei înșelați, fiind plin de mândrie și de părerea de sine și peste toate, dragostea care poate acoperi mulțime de păcate. Așa ne-au învățat toți Sfinții, înainte de a judeca și a osândi pe alții. Dacă am face așa, sunt sigur că ar dispărea

toate ereziile și schismele din Biserica și toată lumea ar deveni creștină. Dar aceștia au fost doar Sfinții și cei care vor să urmeze credința lor. Să facem și noi asemenea lor și vom fi proslăviți împreună cu ei. Doamne miluiește.

Ieroschimonah Paisie Prodromitul

11 noiembrie 2018